

Халқ сўзи

Ўзбекистон —
Келажаги
Буюк
Давлат

2023 йил — ИНСОНГА ЭЪТИБОР ВА СИФАТЛИ ТАЪЛИМ ЙИЛИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган • WWW.XS.UZ • E-mail: Info@xs.uz • 2023 йил 25 ноябрь, № 251 (8594)

Шанба

Сайтимизга ўтиш учун QR-коднинг телефонингиз орқали сканер қилинг.

БМТНИНГ МАРКАЗИЙ ОСИЁ ИҚТИСОДИЁТЛАРИ УЧУН МАХСУС ДАСТУРИ ДОИРАСИДА ҲАМКОРЛИКНИ КУЧАЙТИРИШ БЎЙИЧА АМАЛИЙ ТАШАББУСЛАР ИЛГАРИ СУРИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 24 ноябрь куни Боку шаҳрида БМТнинг Марказий Осиё иқтисодиётлари учун махсус дастури (СПЕКА) биринчи саммитида иштирок этди.

Озарбайжон Республикаси Президенти Илҳом Алиев раислигида ўтган тадбирда Қозғоғистон Республикаси Президенти Қосим Жомарт Тоқоев, Қирғиз Республикаси Президенти Садир Жапаров, То-

жикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмон, Туркменистон Вазири Маҳкамаси Раиси ўринбосари Хожамират Гелдимиратов, БМТ Европа иқтисодий комиссияси ижрочи котиби Татьяна Молчан ҳамда Осиё

ва Тинч океани учун иқтисодий ва ижтимоий комиссияси (ЭСКАП) ижрочи котиби Армида Алисжабана, шунингдек, фахрий меҳмонлар — Венгрия Бош вазири Виктор Орбан ва Грузия Бош вазири Ираклий Гарибашвили,

Кўрфаз араб давлатлари ҳамкорлик кенгаши бош котиби Жасим Ал-Будайвий қатнашди.

Давлатимиз раҳбари сўзининг аввалида барча иштирокчиларни 1998 йилда Тошкент декларацияси билан таъсис этилган дастурнинг 25 йиллиги ҳамда БМТ Бош Ассамблеясининг ушбу қутлуғ санага бағишланган алоҳида резолюцияси қабул қилингани билан дилдан қутлади.

Ўзбекистон етакчиси Озарбайжоннинг самарали раислигида СПЕКА доирасидаги минтақавий ҳамкорлик сифат жиҳатдан янги босқичга кўтарилганини алоҳида таъкидлади.

Президентимиз қайд этганидек, мазкур муҳим платформа Барқарор ривожланиш мақсадларига эришишда минтақавий шерикликнинг амалий механизми сифатида ўзининг ниҳоятда зарурлигини яққол кўрсатди.

Дастур доирасида тижорат, коммуникация, транспорт ва логистика, рақамлаштириш, энергетика, сув ресурслари, экология, гендер тенглиги ва бошқа соҳаларда амалий ҳамкорликни кенгайтиришга қаратилган 400 дан ортиқ лойиҳалар ҳаётга татбиқ этилди, савдони соддалаштириш ва инновацион ривожланиш стратегиялари қабул қилинди.

Сўнги йилларда Марказий Осиёда яхши қўшничилик ва ишонч муҳити кучайиб, интеграция чуқурлашгани катта мамнуният билан таъкидланди.

— Ҳозирги кунда Марказий Осиё мамлакатлари, Озарбайжон, Грузия ва Венгрия билан sanoat кооперацияси ва

инфратузилма бўйича йирик дастурларни амалга ошироқдамиз. Қўшма инвестиция компанияларини ташкил этиб, молиялаштириш механизмларини йўлга қўйдик. Чегара ҳудудларида замонавий савдо-логистика марказлари ва махсус иқтисодий зоналар барпо этилмоқда. — деди Президент.

Ҳозирги глобал геосиёсий беқарорлик шароитида минтақа мамлакатлари дуч келаётган хавф-хатарларга эътибор қаратиб, Ўзбекистон етакчиси СПЕКА доирасидаги минтақавий ҳамкорликни янада кучайтириш бўйича қатор амалий ташаббусларни илгари сурди.

Дастурни иқтисодий ҳамкорликни кенгайтириш борасида янада таъсирчан минтақавий платформага айлантириш мақсадида шерикликнинг асосий йўналишлари бўйича ишчи гуруҳлар фаолияти самарадорлигини кескин ошириш, дастурнинг институционал асосларини мустаҳкамлаш зарурлиги қайд этилди.

БМТ Европа иқтисодий комиссияси ҳамда ЭСКАП экспертлари билан биргаликда “СПЕКА — 2030” тараққиёт концепциясини ишлаб чиқиш тақлиф этилди.

Минтақавий савдони рағбатлантириш мақсадида давлатимиз раҳбари мавжуд тўсиқларни бартаф этиш ва экспорт-импорт операцияларини техник тартибга солиш чораларини уйғунлаштириш борасида жаҳондаги энг илғор тажриба ва амалиётларни жорий этишни назарда тутадиган қўшма ҳаракатлар режасини ишлаб чиқиш мақсада мувофиқлигини таъкидлади.

Ушбу чораларнинг қабул қилиниши,

Президентимизнинг фикрича, давлатларимиз ўзаро савдо айланмасини 2030 йилга бориб 100 миллиард долларга, унинг таркибидаги sanoat маҳсулотлари улусини эса 70 фоизга етказиш имконини беради.

“Яшил” иқтисодиёт, инновациялар, юқори технологиялар, логистика, муқобил энергетика, “ақлли” қишлоқ хўжалиги, замонавий ижтимоий инфратузилма яратиш ва бошқа соҳалардаги йирик лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш мақсадида СПЕКАнинг Мақсадли жамғармасини келгуси йилнинг ўзида ташкил этиш ва унинг амалий ишини йўлга қўйиш муҳимлиги қайд этилди.

— Жамғарма халқаро тараққиёт институтлари билан фаол ишлаши, устувор лойиҳа ва дастурларга молиявий ресурслар ва грант маблағларини энг мақбул шартларда жалб этиши лозим. Ўзбекистон ҳам уни шакллантириш учун ўз молиявий ҳиссасини қўшишга тайёр, — деди Шавкат Мирзиёев.

Ўзаро боғлиқ транспорт йўлакларини ривожлантириш ҳақида сўз юритар экан, Президентимиз Транскаспий мультимодал йўлаги доирасида маълумот алмашиш жараёнини рақамлаштиришга қаратилган “Йўл харитаси”ни ҳаётга тўлиқ татбиқ этиш зарурлигини таъкидлади.

Келгуси йилда Ўзбекистонда “Рақамли транспорт маршрутлари” халқаро форумини ўтказиш ташаббуси илгари сурилди.

(Давоми 2-бетда).

Ўзбекистон Республикаси Президенти Матбуот хизмати сурати.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ БИРЛАШГАН МИЛЛАТЛАР ТАШКИЛОТИНИНГ МАРКАЗИЙ ОСИЁ ИҚТИСОДИЁТИ УЧУН МАХСУС ДАСТУРИ — СПЕКА САММИТИДАГИ НУТҚИ

Хурматли делегациялар раҳбарлари! Хонимлар ва жаноблар! Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Марказий Осиё иқтисодиёти учун махсус дастури — СПЕКАнинг илк саммитини ташкил этиш ташаббуси ва кўрсатилаётган самимий меҳмондўстлик учун Озарбайжон Республикаси Президенти хурматли Илҳом Хайдарович Алиев номига билдирилаётган миннатдорлик сўзларига қўшилиш.

Шуни алоҳида айтиб ўтмоқчиманки, Озарбайжоннинг самарали раислигида Дастуримиз доирасидаги минтақавий ҳамкорлигимиз мутлақо янги босқичга кўтарилди.

Бу йил Женевада ўтган вазирлар учрашуви, шу кунларда Бокуда бўлаётган “СПЕКА ҳафталиги” ва албатта, бугунги тарихий саммитимиз кенг минтақамизни глобал аҳамиятга молик ўзаро боғлиқлик марказига айлантиришга хизмат қилади.

Фурсатдан фойдаланиб, хурматли ҳамкасбларимиз, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг юқори мартабали вакиллари ва тадбирнинг барча иштирокчиларини қўшма Дастуримиз таъсис этилганининг 25 йиллиги билан чин дилдан табриклайман.

Куни кеча СПЕКАнинг ушбу қутлуғ санасига бағишланган Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг алоҳида резолюцияси қабул қилингани катта мамнуният билан таъкидлаб ўтмоқчиман.

Хурматли йиғилиш қатнашчилари! Тошкентда асос солинган мазкур муҳим платформа Барқарор ривожланиш мақсадларига эришишда минтақавий шерикликнинг амалий механизми сифатида ўзининг ниҳоятда зарурлигини яққол кўрсатди. Унинг доирасида тижорат, коммуникация, транспорт ва логистика, рақамлаштириш, энергетика, сув ресурслари, экология, гендер тенглиги ва бошқа соҳаларда амалий ҳамкорликни кенгайтиришга қаратилган 400 дан ортиқ лойиҳалар ҳаётга татбиқ этилган, савдони соддалаштириш ва инновацион ривожланиш стратегиялари қабул қилингани ушбу фикримизни тасдиқлайди.

Айниқса, сўнги йилларда Марказий Осиёда яхши қўшничилик ва ишонч муҳити кучайиб, интеграция чуқурлашгани катта мамнуният билан таъкидлайман. Биз муҳтарам ҳамкасбларимиз билан биргаликда қандай қийин масала ва мураккаб муаммоларни самарали ҳал қилганимизни барчангиз яхши биласиз.

Ҳозирги кунда Марказий Осиё мамлакатлари, Озарбайжон, Грузия ва Венгрия билан sanoat кооперацияси ва инфратузилма бўйича йирик дастурларни амалга ошироқдамиз. Қўшма инвестиция компанияларини ташкил этиб, молиялаштириш механизмларини йўлга қўйдик. Чегара ҳудудларида замонавий савдо-логистика марказлари ва махсус иқтисодий зоналар барпо этилмоқда.

Шу ўринда хурматли Илҳом Хайдарович раҳбарлигида тарихий адолат тикланган ва овоз этилган Озарбайжон ҳудудларида олиб борилаётган мисли кўрилмаган бунёдкорлик ишларини алоҳида эътироф этмоқчиман.

Албатта, бу хайрли ва кенг қўламли ўзгаришлар минтақавий ҳамкорлигимизни ривожлантиришда янги имкониятлар эшигини очишига ишонаман.

Хурматли делегациялар раҳбарлари! Ҳозирги глобал геосиёсий беқарорлик шароитида мамлакатларимиз қандай оғир хавф-хатарларга дуч келаётганини жуда яхши ҳис қилиб турибмиз. Замонавий таҳдидларга қарши самарали курашиш минтақавий ҳам-

корлигимизни янада кучайтиришни, бир-биримизни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашни тақозо этмоқда.

Бу борада қуйдаги асосий йўналишларга эътиборингизни қаратмоқчиман.

Биринчидан, Ўзбекистон СПЕКА дастурини иқтисодий ҳамкорлигимизни кенгайтириш борасида очиб ва янада таъсирчан минтақавий платформага айлантириш тарафдоридир.

Шу мақсадда шериклигимизнинг асосий йўналишлари бўйича ишчи гуруҳлар фаолияти самарадорлигини кескин ошириш, Дастуримизнинг институционал асосларини мустаҳкамлаш вақти келди, деб ҳисоблайман.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Европа иқтисодий комиссияси ҳамда ЭСКАТО экспертлари билан биргаликда “СПЕКА — 2030” тараққиёт концепциясини ишлаб чиқишни тақлиф этамиз.

Иккинчидан, Дастуримиз доирасида Минтақавий савдони рағбатлантириш бўйича қўшма ҳаракатлар режасини ишлаб чиқиш мақсада мувофиқдир.

Сўз, энг аввало, мавжуд тўсиқларни бартаф этиш ва экспорт-импорт операцияларини техник тартибга солиш чораларини

уйғунлаштириш борасида жаҳондаги энг илғор тажриба ва амалиётларни жорий этиш ҳақида кетмоқда.

Ташкилотга кўра, давлатларимиз ўзаро савдо айланмасини ҳозирги 52 миллиарддан 2030 йилга бориб 100 миллиард долларга, унинг таркибидаги sanoat маҳсулотлари улусини эса 70 фоизга етказиш учун барча имкониятлар мавжуд.

Учинчидан, ҳамкасбларим таъкидлаганидек, СПЕКАнинг Мақсадли жамғармасини ташкил этишни тезлаштириш ва келгуси йилнинг ўзида унинг амалий ишини йўлга қўйиш керак.

Жамғарма фаолияти, биринчи навбатда, “яшил” иқтисодиёт, инновациялар, юқори технологиялар, логистика, муқобил энергетика, “ақлли” қишлоқ хўжалиги, замонавий ижтимоий инфратузилма яратиш ва бошқа соҳалардаги йирик лойиҳаларни қўллаб-қувватлашга хизмат қилади, деб ишонаман.

Жамғарма халқаро тараққиёт институтлари билан фаол ишлаши, устувор лойиҳа ва дастурларга молиявий ресурслар ва грант маблағларини энг мақбул шартларда жалб этиши лозим.

(Давоми 2-бетда).

Биз ва жаҳон

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ПРАГМАТИК СИЁСАТИ

унинг СПЕКА доирасидаги кўп томонлама, очик, амалий ва ўзаро манфаатли шерикликни изчил ривожлантириш тарафдори эканини яна бир бор тасдиқлади

Хорижий экспертлар Ўзбекистон Президентининг БМТнинг Марказий Осиё иқтисодиётлари учун махсус дастури саммитидаги иштироки ҳақида.

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев 24 ноябрь куни Озарбайжон пойтахти Боку шаҳрида бўлиб ўтган БМТнинг Марказий Осиё иқтисодиётлари учун махсус дастури (СПЕКА) саммитида қатнашди.

Давлатимиз раҳбари саммитда сўзга чиқиб, Барқарор ривожланиш мақсадларига эришишда минтақавий шерикликнинг самарали механизми сифатида СПЕКА платформасининг долзарблигини таъкидлади, шунингдек, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг юқори мартабали вакиллари ва тадбирнинг барча иштирокчиларини қўшма Дастуримиз таъсис этилганининг 25 йиллиги билан чин дилдан табриклайман.

Минтақавий ҳамкорликни мустаҳкамлаш ва ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш мақсадида республика раҳбари «СПЕКА — 2030» тараққиёт концепциясини, Минтақавий савдони рағбатлантириш бўйича қўшма ҳаракатлар режасини ишлаб чиқишни, СПЕКАнинг Мақсадли жамғармасини ташкил этишни тезлаштириш, кўп томонлама «Яшил стратегия»сини қабул қилиш, шунингдек, СПЕКА Тадбиркор аёллари кенгашини тузиш бўйича муҳим ташаббусларни илгари сурди.

Шунингдек, келаси йилнинг бошида Ўзбекистонда «Рақамли транспорт маршрутлари» халқаро форумини ўтказиш, озиқ-овқат хавфсизлигини самарали таъминлаш бўйича юқори даражадаги махсус ишчи гуруҳини тузиш ва унинг илк учрашувини 2024 йилда Самарқандда ташкиллаштириш тақлиф этилди.

Президент Шавкат Мирзиёевнинг СПЕКА саммитидаги иштироки ва илгари сурган муҳим ташаббуслари халқаро сиёсий ҳамда эксперт доира вакиллари томонидан ҳам юксак баҳоланмоқда.

Эътироф

САМАРҚАНД — ГЛОБАЛ КОНФЕРЕНЦИЯ УЧУН МУНОСИБ МАНЗИЛ

ЮНЕСКО Бош конференциясининг 43-сессиясини 2025 йилда Самарқандда ўтказиш тўғрисидаги қарор ташкилот тарихидаги муҳим ва оламшумул воқеа бўлди. Чунки қароргоҳи Париж шаҳрида жойлашган ЮНЕСКО аънанадан воз кечиб, қирқ йилдан бери биринчи марта ўз тадбирини четда ўтказадиган бўлди. “Бойқий учрашув маркази” мақомида танилган Самарқанд тарихий аҳамиятга молик жой сифатида танланди.

Самарқанднинг рамзий ва муаззам манзил эканлигини инobatга олсак, унинг мезбон шаҳар сифатида танланиши ўта муҳим. Самарқанд ўзида маданий хилмахиллик, таълим ва тамаддуллараро мулоқот тамойилларини жамлаган бўлиб, бу ЮНЕСКОнинг мақсадларига ҳамоханлиги билан улкан аҳамиятга эга. Шаҳар халқаро нуфузи, бой тарихи ва маданий мероси жиҳатидан ҳар икки йилда бир глобал масалаларни муҳокама

қилиш учун тўпланадиган ЮНЕСКОга аъзо 194 та давлатнинг улкан миқёсдаги тадбири учун муносиб манзил бўла олади. Президент Шавкат Мирзиёев ўз миннатдорлик мактубида таъкидлаганидек, ушбу муҳим глобал миқёсдаги тадбир халқаро ҳамжамиятга Ўзбекистон Марказий Осиё давлатларининг улкан цивилизация салоҳиятини яна бир бор намойиш этишга хизмат қилади.

ЮНЕСКО Бош конферен-

циясининг 2025 йилда Самарқандда ўтказилиши ташкилот тарихида ўчмас из қолдиради. Зеро, ушбу йилгида ЮНЕСКОнинг навбатдаги бош директори сайланади.

Фурсатдан фойдаланиб, Ўзбекистон халқи ва Президент Шавкат Мирзиёевнинг ушбу истиқболли ташаббус ва дипломатик муваффақияти билан табриклайман.

Сара НОШАДИ, ЮНЕСКОнинг Ўзбекистондаги вакили.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг қирқ еттинчи ялпи мажлиси тўғрисида АХБОРОТ

24 ноябрь куни Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг қирқ еттинчи ялпи мажлиси ўз ишнини бошлади.

Унда Сенат, ҳукумат аъзолари, Вазирлик ва идораларнинг вакиллари, Сенат ҳузуридagi Ёшлар парламенти аъзолари ҳамда оммавий ахборот воситалари ходимлари қатнашди.

Видеоконференцалоқа тарзида ўтказилган ялпи мажлиси Олий Мажлис Сенати Раиси Танзила Норбоева олиб борди.

Ялпи мажлис Сенатнинг “YouTube” тармоғидаги саҳифаси орқали тўғридан-тўғри ёритиб борилди. Сенатнинг қирқ еттинчи ялпи мажлисида сенаторлар томонидан дастлаб “Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига сайлов ва референдум ўтказиш тартибининг янада такомиллаштиришга қаратилган ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Конституциявий қонуни сенаторлар томонидан апрофлича муҳокама қилинди.

ГЛОБАЛ МИҚЁСДА ИҚЛИМ ЎЗГАРИШИГА ҚАРШИ КУРАШИШ

бугунги кунда яшил майдонларни кенгайтириш ва бу йўналишда ўзаро саъй-ҳаракатларни бирлаштиришда янада яққол намоён бўлади

Инсониятнинг ўз тараққиёти йўлида табиатга нисбатан ҳужасизларча муносабатда бўлиши атроф-муҳит мувозанатининг издан чиқишига сабаб бўлган, десак, муболага эмас. Глобал иссиқликнинг сайёрамиз кутбларида минг йиллар давомида шаклланган муз қатламлари эриб бораётгани, тоғ чўққилиридаги қор қопламлари буғлиниб, тобора камайётгани бундан дубай аҳолиси учун хавф тугдиради.

Нуктаи назар

Курғоқчиликнинг тез-тез тақорланиши, чўлланши жараёнларининг жадаллашуви кишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқаришдаги барқарорлигини бузиб, озиқ-овқат хавфсизлигига таҳдид солади. Шу жиҳатдан, бугун жаҳон ҳамжиамияти иқлим ўзгаришини инсоният олдида турган энг жиддий муаммолардан бири, деб атаётгани бежиз эмас.

Жорий йилнинг 1-2 декабрь кунлари Дубай шаҳрида бўлиб ўтadиган Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Иқлим ўзгариши тўғрисидаги ҳадди конвенцияси иштирокчиларининг 28-конференцияси доирасида Иқлим ўзгаришларига қарши курашиш соҳасидаги ҳаракатлар бўйича жаҳон саммитини ўтказиш кўзда тутилган бўлиб, унда айнан шу муаммолар ечимини муҳокама қилиш режалаштирилган.

Дунёнинг деврли барча мамлакатлари, хусусан, Ўзбекистон делегацияси, нуфузли халқаро ташкилотлар ва фуқаролик жамиятлари вакиллари тўпланадиган ушбу форум иқлим ўзгаришига қарши курашиш ва унинг оқибатларини юмшатиш, иқлим бўйича стратегиялар ва "яшил" энергетикага ўтишни молиялаштириш борасидаги халқаро саъй-ҳаракатларни бирлаштиришда гоят муҳим аҳамиятга эга.

Иқлим ўзгариши муаммоси Орол денгизининг қуриши оқибатида келиб чиққан экологик инқирозни бошидан кечираётган Марказий Осиё минтақаси учун энг ўткир муаммолардан бирига айланмоқда. Шириннинг ҳолати йўқ, дунёнинг кўпгина худудларида инсонлар зироатчилик ва чорвачиликда фойдаланаётган ер майдонлари яроқсиз ҳолага келиб қоляпти. Айниқса, охириги йилларда чўлланши оқибатлари яққол сезилмоқда. Марказий Осиё ҳам жаҳонда кескин чўллашаётган минтақалардан бири. Охириги йилларда юзга келган сув тақчиллиги деҳқончилик ерларидан шўр ювишни ҳам мушкуллаштирибди, бу эса тупроқ сифати янада ёмонлашиб, ҳосилдорлик пасайишига олиб келди.

Олимлар Ер сайёрасида чўлланшининг асосий сабаблари сифатида аҳоли сонининг кўпайиб бораётгани, ўрмон ва дарактзорлар кесилмоқдани, тупроқ эрозияси сифатида ҳаддан зиёд кўп фойдаланилаётгани, тупроқ эрозияси ҳамда иқлим ўзгаришини тилга олади ва бу омилининг таъсирларини камайтиришга чақиради. Бунинг энг самарали йўлидан бири — даракт экиш. Иккинчиси — қайта тикланадиган, муқоабил энергия манбаларини кенг жорий этиш.

Дунё миқёсида оладиган бўлсақ, охириги 20 йил ичида 4,5 миллиардга яқин одамлар иқлим ўзгаришлари тўғрисида юз берган йирик табиий офатлардан азият чекди, 1,2 миллион киши ҳалок бўлди, иқтисодий зарар эса қарийб 3 триллион долларни ташкил этди.

Минтақадаги музлик майдони 30 фоиз камайди

Мутахассисларнинг фикрича, Марказий Осиё мамлакатлари географик жойлашув хусусиятларидан келиб чиқиб, иқлим ўзгаришлари келтириб чиқарадиган оқибатларга кўпроқ мойил. Бугунги кунда Марказий Осиё мамлакатлари бундай салбий оқибатларни аллақачон бошдан кечирмоқда. Улардан энг асосийларини санаб ўтиш мумкин.

Биринчиси — музлик майдонининг қисқариши. Сўнгги 50 — 60 йилда минтақадаги музликлар майдони 30 фоиз камайди. Қирғизистон ва Тожикистондаги кўп асрлик музликларнинг сезиларли даражада жадал эриши кузатиляпти. Ҳисоб-китобларга кўра, ҳароратнинг 2 даражага кўтарилиши музликлар майдонининг 1,5 баравар, 4 даражага кўтарилиши эса 80 фоиз қисқаришига олиб келиши мумкин.

Иккинчиси — сув ресурсларининг етишмаслиги. Айтиш жоизки, минтақа мамлакатларида бу масала аллақачон танглик даражасига етган. Башоратларга кўра, 2050 йилга бориб, сув ресурслари Сирдарёда 5 фоизга, Амударёда 15 фоизгача қисқаради.

Учинчиси — чўлланши жараёнлари ва ернинг деградацияси. БМТ маълумотларига кўра, ўтган 50 йилда минтақа мамлакатларида чўлланши жараёни қамрови 15 — 20 фоиз ошган.

Тўртинчиси — Орол денгизи муаммоси. Ҳозирги кунда жаҳон ҳамжиамияти Орол денгизи инқирозини нафақат Марказий Осиё мамлакатлари, балки глобал миқёсда ҳам салбий оқибатларга олиб келаётганини эътироф этмоқда. Охириги 40 йилда денгиз ўз майдонининг 57 фоизини, ҳаммининг 80 фоизини ва чуқурлигининг 64 фоизини йўқотди.

Ўзбекистон Орол денгизининг қуриши оқибатида унинг тубидан осмонга кўтарилаётган минглаб тонна тузли чангларнинг одамлар саломатлигига, деҳқончилик ва иқтисодиётга таъсирдан азият чекиб келаётганига анча бўлди.

Иқлим ўзгариши билан боғлиқ ўсиб бораётган глобал таҳдидларга комплекс жавоб қайтариш мақсадида 2015 йил 12 декабрда Париж Битими қабул қилинган бўлиб, ушбу ҳужжат 2016 йил 4 ноябрда кучга кирган. Битимнинг мақсади БМТ Иқлим ўзгаришлари бўйича доиравий Конвенциясининг амалга оширилишини фаоллаштириш, глобал ўрточа ҳароратни бир меъёрга сақлаб туришдан иборат. Бунинг учун 2050 йилгача "иссиқхона газлари" глобал ажратмаларини 40 — 70 фоиз камайтириш, 2100 йилга бориб эса 0 ёки манфий кўрсаткичга эришиш талаб этилади.

Ўзбекистон Париж Битимини 2017 йил 19 апрелда имзолаган бўлиб, 2018 йил 3 октябр кунини ратификация қилинди. Унга биноан, Ўзбекистон Республикаси 2030 йилгача бўлган узоқ мuddатли истиқболда иқлим ўзгаришига қарши кураш бўйича чора ва ҳаракатларни кучайтириш орқали "иссиқхона газлари" солиштирма ташламаларини 2010 йилдаги даражага нисбатан янги икки мақсулот бирлигига 10 фоизга қисқартиришни мўлжалламоқда.

Мазкур битимдан келиб чиқиб, иқлим ўзгаришига қарши кураш масаласида Ўзбекистон қатъий чоратадбирлар кўраётганини таъкидлаш жоиз. Хусусан, кейинги йилларда мамлакатимизда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, аҳоли саломатлигини сақлаш, экологик хавфсизликни таъминлаш ишлари алоҳида эътибор қаратишмоқда.

Жумладан, Президентимиз БМТ Бош Ассамблеясининг 78-сессиясида сузлаган нутқида экологик масалаларда, хусусан, Орол денгизининг қуриши билан боғлиқ оқибатларни бартараф этишда халқаро миқёсдаги саъй-ҳаракатларни фаол бирлаштириш зарурлигини таъкидлаб ўтди. Бугунги кунда мазкур масалаларда амалий ишларга барчамиз гувоҳ бўлиб турибмиз.

Мисол сифатида БМТнинг Орол бўйи минтақаси учун инсон хавфсизлиги асосида траст фондининг очилиши ёки Оролнинг қуриган тубида ўрмонзор ташкил этилаётгани, бир ярим миллион гектардан зиёд майдонда саксовул ва чўл ўсимликлари уруғлари сепилгани ва кўчатлари экилганини келтириш мумкин.

Бирлашсагина натижага эришамиз

Президентимиз нутқида Ўзбекистон томонидан Орол фожиаси оқибатларини бартараф этиш йўлида қўрилаётган чоралар, минтақада иқлим ўзгаришининг салбий таъсири ва сув билан таъминланганлик даражасининг камайиши тенденциялари тўғрисидаги маълумотлар келтирилди. Бу вазиятдан келиб чиққан ҳолда, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош қотибонининг Сув ресурслари бўйича махсус вақили лавозимини таъсис этилиши, Марказий Осиё суви тежайидан технологиялар платформаси яратилиши ва минтақада қабул қилинган "Яшил тараққиёт" дастури доирасида тизимли ҳамкорликнинг йўлга қўйилиши барчага бирдек наф келтиради.

Бундан ташқари, давлатимиз раҳбари "Марказий Осиё иқлим мулоқоти"ни жорий этиш тақлифини илгари сурди. Қолаверса, Ўзбеки-

тон томонидан Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг "Марказий Осиё глобал иқлим таҳдидлари қаршида: умумий фаровонлик йўлида ҳамжиҳатлик" резолюциясини қабул қилиш ташаббуси илгари сурилди. Унинг асосий мазмунини келгуси йил Самарқандда бўлиб ўтadиган халқаро иқлим форумида муҳокама қилиш тақдир этилди.

Ўзбекистон иқтисодиётининг асосий тармоқларини иқлим ўзгаришларига мослаштириш, углерод нейтраллигига эришиш ва "яшил" энергетика улушини кескин ошириш стратегик вазифа сифатида белгиланганлигини эслатиб ўтиш жоиз. Давлатимиз раҳбарининг "2019 — 2030 йиллар даврида Ўзбекистон Республикасининг "яшил" иқтисодиётга ўтиш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида"ги қароридан атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва экологик ҳолатни яхшилашга эътиборни кучайтириш масалалари белгиланган иқлим ўзгаришларининг олдин оlish ва унга мослашиш учун хизмат қилади.

Глобал иқлим ўзгариши оқибатида юзага келадиган экологик муаммоларни ҳал этишда барча давлатлар ҳамда инсоният бирлашсагина натижага эришади. Шунинг учун мазкур муаммоларни ҳал этишда барча давлатлар ҳамда инсоният бирлашсагина натижага эришади. Шунинг учун мазкур муаммоларни ҳал этишда барча давлатлар ҳамда инсоният бирлашсагина натижага эришади.

Шу нуктаи назардан, 2022 йил ноябрда Шанхай ҳамкорлик ташки-

лати миқёси чегара билмайди, айниқса, музликлар эриши, сув ресурсларининг қисқариши, курғоқчилик ва ерлар деградацияси, табиий офатлар сонининг ошиши, флора ва фауна ноёб турларининг йўқолиб бориши ортага қайтмас тус олган. Бу иқлим билан боғлиқ салбий оқибатларнинг қисқача рўйхати.

Шундан келиб чиққан ҳолда нуфузли ташкилотлардан бири сифатида ШХТ ушбу муаммони четлаб ўтмайди. Иқлим соҳасида баёнотнинг қабул қилиниши, шунингдек, саммит доирасида Иқлим кенгашини ташкил этиш тўғрисида тегишли ташаббуснинг илгари сурилиши ШХТга аъзо мамлакатларнинг глобал иқлим чакриқларига нисбатан бефарқ эмаслигини ва чуқур ташвишда эканини намоён этди. Ўзбекистон ташаббуси билан ШХТнинг Душанбеда бўлиб ўтган саммитида "Яшил камар" дастури қабул қилинганни ҳам эътироф этмоқ жоиз.

Ўзбекистон кенг қамровли ҳамкорликни ривожлантиришдан манфаатдор

Туркий давлатлар ташкилотининг Остона саммити доирасида ҳам мамлакатимиз Президентини томонидан экологияга оид долзарб ташаббуслар илгари сурилди. Чунки Ўзбекистон бу соҳада кенг қамровли ҳамкорликни ривожлантиришдан манфаатдор. Вазирлар даражасида доимий фаолият кўрсатадиган Туркий экология форумининг тузилиши бу йўлда муҳим қадам бўлиб хизмат қилиши, шубҳасиз. Бундай таъсирчан механизм ташкилот фаолияти самарадорлигини оширишга қаратилган режаларга мосдир.

Давлатимиз раҳбарининг барча ташаббус ва тақлифлар "Ўзбекистон — 2030" стратегиясида белгиланган экологик вазиятни барқарорлаштириш бўйича вазифалар билан ҳамохан. Стратегияда кўрсатилган вазифаларга кўра, "Яшил макон" умуммиллий лойиҳаси доирасида 444 та яшил бог барпо этилади.

"Иқлим ўзгариши билан боғлиқ ўсиб бораётган глобал таҳдидларга комплекс жавоб қайтариш мақсадида 2015 йил 12 декабрда Париж Битими қабул қилинган бўлиб, ушбу ҳужжат 2016 йил 4 ноябрда кучга кирган. Битимнинг мақсади БМТ Иқлим ўзгаришлари бўйича доиравий Конвенциясининг амалга оширилишини фаоллаштириш, глобал ўрточа ҳароратни бир меъёрга сақлаб туришдан иборат. Бунинг учун 2050 йилгача "иссиқхона газлари" глобал ажратмаларини 40 — 70 фоиз камайтириш, 2100 йилга бориб эса 0 ёки манфий кўрсаткичга эришиш талаб этилади."

лотига аъзо мамлакатлар давлат раҳбарларининг Самарқанд шаҳридаги саммити яқунлари бўйича Ўзбекистон томонидан ШХТ мамлакатлари ўртасида турли йўналишлар, хусусан, глобал иқлим иссиқлиги қарши чоралар бўйича ҳамкорликни мустаҳкамлашга қаратилган қатор ташаббуслар илгари сурилган иборат "яшил белбоғ" барпо этиши белгиланган. Ҳушдорлар майдонини кенгайтириш борасида ҳам вазифалар кўзда тутилган бўлиб, хусусан, республиканин ўрмон билан қопланганлик даражасини 8,1 фоизга етказиш, Оролбуғи минтақасидаги ўрмонзорларни 1,9 миллион гектарга етказиш, Орол денгизининг қуриган тубида қўшимча 200 минг гектар яшил майдонларни яратиш мақсад-вазифалари белгиланган.

Бундан ташқари, иқлим ўзгариши салбий таъсирининг олдини олиш мақсадида чўлланши, курғоқчилик, чанг-қум буронлари ва ҳароратнинг кўтарилишига қарши чора сифатида жами 400 минг гектар майдонда "яшил қопламалар" — химоя ўрмонзорлари барпо қилинади. Бу эса, ўз навбатида, турли чанг-тўзонлар кўта-

Бунинг учун барча давлат идоралари, корхоналар, таълим муассасаларининг ҳудудида яшил боглар ташкил қилинади.

Айниқса, йирик саноат корхоналари бу борада жонбозлик кўрсатиши назарда тутилган. Яъни 112 та йирик саноат корхонаси учун йил давомида 30 миллион туп кўчатдан иборат "яшил белбоғ" барпо этиши белгиланган. Ҳушдорлар майдонини кенгайтириш борасида ҳам вазифалар кўзда тутилган бўлиб, хусусан, республиканин ўрмон билан қопланганлик даражасини 8,1 фоизга етказиш, Оролбуғи минтақасидаги ўрмонзорларни 1,9 миллион гектарга етказиш, Орол денгизининг қуриган тубида қўшимча 200 минг гектар яшил майдонларни яратиш мақсад-вазифалари белгиланган.

Кискача айтганда, Ер юзида глобал миқёсда иқлим ўзгариши, чўлланши жараёнлари кучайиб бораётган ҳозирги замонда, айниқса, бизнинг кам ўрмонли минтақамизда, асосан, қўлим чўл худудларида ўрмонзорлар майдонларини кенгайтириш ва ерлар деградациясига қарши курашиш улкан аҳамиятга эга.

Мазкур муҳим омил, шунингдек, чўлланши ва курғоқчиликка қарши курашиш бўйича инновацион лойиҳаларни ишлаб чиқаришга кенг татбиқ этиш, маҳаллий аҳолининг чўлланши ва курғоқчиликка қарши курашиш бўйича хабардорлигини ошириш, ерлардан барқарор фойдаланиш дастурларини ишлаб чиқиб, амалиётда самарали қўлшани ҳам тақозо этади.

Баҳодир МИРЗАЕВ,
"Тошкент ирригация ва кишлоқ ҳўжалиги механизацияси муҳандислари институти" Миллий тадқиқот университети ректори, профессор.

Фахр АФРУЗА ҲАМДАМОВА — ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИДА ҚИЗЛАР ЎРТАСИДА ИЛК ЖАҲОН ЧЕМПИОНИ

Италиянинг Монтеильвано шаҳрида ўтказилаётган шахмат ёшлар ўртасидаги жаҳон чемпионатида ҳамюртимиз Афруза Ҳамдамова қизлар орасида Ўзбекистон тарихида илк жаҳон чемпионига айланди.

Нуфузли мусобақада дунёнинг 92 давлатидан келган жами 766 нафар шахматчи 14, 16, 18 ёш тоифасида совринли ўринлар учун кураш олиб бормоқда. Жаҳон чемпионатида юртимиз шарафини уч нафар шахматчи ҳимоя қилмоқда.

Афруза Ҳамдамова 14 ёшга бўлган иштирокчилар ўртасида голиблик учун беллашди. Жаҳон чемпионати давомида Ливан, Грузия, Мексика, Франция, Қозоғистон, Россиядан келган тенгқурларини мағлубиятга учратди. Хал қилувчи 10-турда Афруза Ҳамдамова россиялик Анна Шухманга қарши баҳс олиб борди ва ғалабага эришди. Шу тариқа ўзбекистонлик ёш шахматчи мuddатдан аввал жаҳон чемпионлигини қўлга киритди. Эътиборли жиҳати, унга очколар бўйича етиб олиши мумкин бўлган ягона таъқибчиси — қозоғистонлик шахматчини ўзаро ўйинда мағлуб этган. Турнир регламентига кўра, очколар тенг келиб қолса, ўзаро беллашув натижаси инобатга олинади.

Бунгача ҳамюртларимиздан Гулруҳбегим Тоҳиржонова ва Баҳора Абдусатторова жаҳон чемпионатларида ўз ёш тоифаларида қумуш медалларни қўлга киритишган эди.

«Халқ сўзи».

РЕКЛАМА

JAHON IQTISODIYOTI VA DIPLOMATIYA UNIVERSITETI
quyidagi lavozimlarga tanlov e'lon qiladi:

Ingliz tili kafedrası — dotsent, katta o'qituvchi, o'qituvchi;
Roman-german tillari kafedrası — katta o'qituvchi (nemis, fransuz tillari), o'qituvchi (italyan, nemis tillari);
Sharq tillari kafedrası — o'qituvchi (arab tili, xitoy tili);
O'zbek va rus tillari kafedrası — dotsent (rus tili, jismoniy tarbiya), katta o'qituvchi (o'zbek tili, jismoniy tarbiya), o'qituvchi (rus tili);
Siyosatshunoslik kafedrası — dotsent, katta o'qituvchi, o'qituvchi;
Xalqaro munosabatlari kafedrası — dotsent, katta o'qituvchi, o'qituvchi;
Xalqaro iqtisodiyot kafedrası — professor, o'qituvchi;
Xalqaro moliya va investitsiyalar kafedrası — o'qituvchi;
Tizimli tahlil va matematik modellashirish kafedrası — professor, o'qituvchi;
Fuqarolik huquqi va xalqaro xususiy huquq fanlari kafedrası — professor, dotsent, o'qituvchi;
Xalqaro huquq va ommaviy huquq fanlari kafedrası — o'qituvchi.

Hujjatlar (ariza, fotosuratli shaxsiy varaqa, tarjimai hol, oliy ma'lumot, ilmiy daraja va unvonlar haqidagi diplomatsiyalar nusxalari, ilmiy ishlar ro'yxati) ushbu e'lon chop etilgan kundan boshlab bir oy muddat ichida Toshkent shahri, Mustaqillik shohko'chasi, 54-uy (e-mail: kadrlar_bulimi@uwed.uz, telefon: 71-267-65-40) manzilida qabul qilinadi.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси жамоаси масъул ходим Салих Маруфович Исраиловага онаси **Халима Усманова ИСРАИЛОВА**нинг вафоти муносабати билан чукра таъзия ихзоҳ этади.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Санъатшунослик институти раҳбарияти ва ходимлари институтининг етакчи илмий ходими, санъатшунослик фанлари доктори **Валентина Витальевна ЛУНЁВАН**нинг вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чукр ҳамдардлик ихзоҳ этади.

Халқ сўзи
Народное слово

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2020 йил 25 мартда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 1141. 32 572 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қозғ бичими А—2. Баҳоси келишилган нарҳда.

Газетани ҳақиқати маълумотларини текшириш учун QR-коднинг телефонингиз орқали сканер қилинг.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Девонхона 71-259-74-51; **қотибхона 71-259-74-53;**
эълонлар 71-259-74-55.

Тахририятга келган қўлёзмалар тақриб қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жаобгар.
Газета тахририят компьютер марказида термал ҳамда оператор А. Исмаилов томонидан саҳифаланади.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифати чоп этилишига "Шарқ" навириёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул. Босмаҳона телефони: 71-233-11-07.

• МАНЗИЛИМИЗ:
100066,
Тошкент шаҳри,
Ислон Каримов кўчаси, 55-уй.
Набатчи муҳаррир — Б. Мадиев.
Мусаҳҳих — Ш. Машраббеов.

"Шарқ" навириёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонаси. Корхона манзили:
Буёқ Турон кўчаси, 41. ЎЗА яқуни — 01.10 Топширилди — 02.05 1 2 3 4 5 6